

НА ШЛЯХУ РОЗВИТКУ ТА ОНОВЛЕННЯ

Перші стратегічні кроки керівництва Вінницького медичного університету: досвід і актуальні виклики

*Програмна стаття в. о. ректора ВНМУ ім. М. І. Пирогова,
доктора медичних наук, професора **В. В. Петрушенко***

2023 рік – час не лише для надій і сподівань на мир, але, в першу чергу, час напруженої роботи. Це стало очевидно ще наприкінці минулого року. Перед Україною не лише нависають виклики повномасштабного вторгнення країни-агресора, терористичні удари по об'єктах цивільної інфраструктури, але й потреба активізувати сферу соціально-медичного захисту, реабілітації постраждалих. Останні місяці 2022 р. продемонстрували актуальність медичних проблем, пов'язаних із триваючою пандемією коронавірусу. Залишається нестабільною глобальна ситуація в цілому світі. Ось чому медичні університети країни повинні згуртуватися та запропонувати нові варіанти якісної підготовки належних науково-медичних кадрів. Моє завдання – перетворення Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова в ключовий центр відповідного об'єднавчого процесу. Наша спільнота мусить демонструвати приклад стійкості, мужності, самовіддачі справі порятунку цивільних і військовослужбовців. Працівники ВНМУ ім. М. І. Пирогова вже зробили достатньо для налагодження високоефективної організаційно-медичної роботи в тилу та на фронті. Однак поточний рік ставить все нові і нові завдання. Потрібно

«зібратися» та подолати всі виклики разом. Зрештою, заради переведення медуніверситету на сучасні, інноваційні рейки я очолила заклад.

Наразі спільно з Міністерством охорони здоров'я України випрацювана стратегія розвитку медичного кадрового потенціалу Вінниччини. Я прагну до тісної співпраці університету з кожним медичним коледжем, із кожною територіальною громадою. Наш новий девіз – «відкритість та підзвітність». Університет відкритий до громадян, жителів області. Водночас керівництво університету, враховуючи реалії правового режиму воєнного стану, повністю підзвітне Міністерству охорони здоров'я України, Раді національної безпеки та оборони України та, головне, Президенту України. Всі зміни і трансформації, що вже відбулися та продовжуватимуться надалі, санкціоновані вищим військово-політичним керівництвом. Треба віддати належне. Незважаючи на надмірну зайнятість, координацію протистояння країні-агресору, виробленню стратегій із деокупації та реінтграції, вище військово-політичне командування знаходить час для вивчення проблемних ситуацій у сфері кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я.

Перший елемент стратегії ефективного управління ВНМУ ім. М. І. Пирогова – уникнення анархії, опрацювання ієрархічної системи. Маю на увазі не «жорсткий контроль зверху», а взаємну співпрацю за лініями «зверху-вниз» і «знизу-вверх». Ніхто не має почуватися обділеним. Кожен студент, аспірант, асистент, доцент, професор – цінні для керівництва університету та для військово-політичного командування держави. Ми разом продукуємо унікальні кадри лікарів, фармацевтів, медичних психологів. Усі вони затребувані сферами вітчизняної промисловості, оборонним комплексом, силовими структурами.

Війна та епідемії вдарили по світовідчуттю будь-якої людини. В цьому немає вини окремих громадян. Нехай себе обвинувачують вороги України. Однак заради перемоги над ворогом і соціальними незгодами порядок денний вимагає зібраності, взаємної підтримки та підпорядкування. Скажімо, я відповідальна перед Міністерством і його очільником, перед РНБО, перед системою центральних державних органів виконавчої влади. Врешті-решт, я відчуваю себе відповідальною перед майбутнім цілої України – від успіхів моєї роботи залежить професіоналізм молодих лікарів, їхнє подальше життя, кар'єрне зростання. Якщо університет навчить студентів правильно, чуйно, ефективно лікувати пацієнтів, тоді держава перспективно отримає здорове та життєрадісне суспільство. У наших професійних колах часто вживається термін «якість життя». Йдеться далеко не лише про матеріальне благополуччя. Мається на увазі здатність простої людини відчувати себе щасливою. Тобто ідентифікувати власне життя з успіхом. Така здатність з'являється лише в практично здоровому суспільстві. Іноземні лікарні та окремі візити медиків (так званий «медичний туризм») нічого нам у цьому плані не дадуть. Ми маємо тримати здоров'я українців у власних професійних руках.

В університеті формується вертикаль управління, орієнтована на перехресний діалог зі студентством і професорсько-викладацьким складом. Я не збираюся «бронзовіти» чи «закриватися» від представників нашої спільноти «залізним парканом», «муром», броньованими дверима. Нагадую: саме поняття «університет» із латини перекладається як «єдність», «згуртованість». Часто пишуть, що університетська спільнота є корпорацією, володіє корпоративним духом. Так ось, моє персональне відчуття відповідальності перед прийдешніми поколіннями за грамотно виховану генерацію молодих медиків, власний обов'язок перед Україною вимагають побудови відчуття солідарності та корпоративного духу в медуніверситеті. Під час воєнного стану немає жодних можливостей для чвар або боротьби за посади. Мене призначив Міністр охорони здоров'я. Я ж, погоджуючи всі кадрові рішення з урядовим керівництвом, слідкуватиму за позитивним «природним добром» на відповідальні ділянки університетської роботи.

Взагалі, стверджую: в нас немає жодної посади, що не передбачала б відповідальності. Постійно підкреслюю вкрай важливу місію технічного персоналу закладу. Кожен охоронець, прибиральник, електрик, слюсар, технік наукового проекту чи технічний інспектор контролюють винятково цінні ділянки «університетського фронту». Невже прибирання університетської території не є поважною та потрібною роботою? Невже догляд за чистотою в сфері адміністративно-господарських будівель має знаходитися на «десятих ролях»? Не думаю. Зараз треба налагодити комунікацію з працівниками так, аби вони усвідомлювали значущість своїх посадових інструкцій. Фактично, починати виконання обов'язків ректора, на багатьох відтинках, мені доводиться з елементарного прибирання – території, приміщень, кабінетів... Прибирання здійснюється навіть там, де понад п'ять років ніхто не прагнув «витерти пил».

Здавалося б, ці питання не мають першочергового значення... Я ж впевнена в зворотному. Університет – обличчя міста. Він повинен виглядати гарно, примножувати свою внутрішню структуру, розростатися. Фасади часом відіграють важливу роль.

Зміст – важливіший за фасади. Саме зусиллями адміністративно-господарського розвитку, я прагну нагадувати технічним працівникам «змістовність» їхньої роботи. Неохайність – наш принциповий ворог! Їй більше не буде місця в провідному українському закладі вищої медичної освіти.

Отож я готова спілкуватися та дискутувати з усіма штатними співробітниками – від звичайного охоронця до завідувачів кафедр. Кожен робить по-своєму унікальну роботу. Кожен по-своєму незамінний. Однак кожен так само мусить запам'ятати надважливу істину – умови щойно продовженого Президентом України воєнного стану не терплять відсутності дисципліни, неохайності, профанації роботи, відчуття безкарності.

Оновлене керівництво Вінницького медуніверситету твердо боротиметься з проявами профанації, імітації чи фіктивного виконання кола посадових повноважень. Сьогодні не час розслабитися. Я комунікуватиму з усіма, вислуховуватиму будь-яку точку зору, але терпимості чи покривання корупційних правопорушень, службових підроблень, зловживань службовим становищем точно не буде. Ось чому організація ієрархічної роботи з колективом, налагодження діалогу супроводжуватиметься також проведенням масштабного державного аудиту.

Наш ВНМУ – найкращий! Принаймні я впевнена, що зможу вивести медуніверситет на першу позицію загальноукраїнського «заліку». Однак для реалізації задуманого спершу сприятиме організації аудиту і держревізії. Нехай відповідальні органи державної влади дадуть експертну оцінку всім сферам навчальної, економічної, фінансової, господарської роботи університету в попередні роки. Я вже повноцінно «ввійшла» в курс справ і бачу багато прогалин. Належну оцінку стану університетського майна, готовності корпусів прийняти студентство, можливості проводити фінансово затратну високоякісну наукову роботу дадуть аудитори та ревізори.

Керівники профспілкового рівня, заступники ректора лише вітають ініціативу проведення масштабної державної ревізії. Я рада нашій кооперації в цьому питанні. І мова тут не лише про необхідність з'ясування стану публічних фінансів чи економічного достатку закладу. Мова, зокрема, про готовність повномасштабного повернення студентів у стіни університету. Ось тут переходжу до наступного елемента стратегії.

Дійсно, протягом минулих трьох років «дистанційного навчання» ми здобули прекрасні навички організації і проведення онлайн-занять зі студентами. Однак давайте на забувати: сфера практичної медицини вже повернулася в університетські аудиторії, оскільки підготувати кваліфікованого лікаря «за комп'ютером» неможливо. Викладання мусить бути «не з монітора», а цілковито «живим». Сьогодні переді мною стоїть завдання «віталізації» (повернення до життя!) стаціонарного викладання студентам курсів ряду кафедр теоретичного (фундаментального) профілю. В нашому університеті, якщо він претендує на всеукраїнську першість, не може залишатися місця для дистанційних занять, якщо йдеться про дисципліни, тісно пов'язані з медициною. Крім того, гуманітарні чи соціально-поведінкові науки так само мають повернутися в аудиторний режим занять. Справа принципова. Вона лежить в площині «соціалізації».

Університетське навчання – не просто мовчазне здобуття фаху (тим паче, перед екраном монітора). Ні. Університетське навчання – це школа життя. Недарма в нас усі декани факультетів мають заступників «із виховної роботи». В першу чергу, виховуємо багатогранну особистість лікаря. Тільки різносторонній ерудований інтелігент (саме таким бачу образ студента рідного

університету), здатен освоїти той масштабний набір курсів і дисциплін, що пропонуються нашими освітніми програмами.

Отож спочатку виховуємо особистість, далі – навчаємо фахівця. Протягом п'яти-шести років нормативного терміну підготовки за відповідним освітнім ступенем ми здатні витворити начитаного, культурного, охайного, мислячого на перспективу лікаря (як і фармацевта чи психолога). «Онлайн-навчання», котре часто дезорієнтує, розгублює студента, не сприяє вихованню особистості. Заради самих же студентів, заради справдження сподівань їхніх батьків я працюватиму над поступовим, але нестримним поверненням усіх занять в лекційні та семінарські аудиторії.

Неодноразово вже говорила, що розвиток стратегії співпраці зі студентами має дуже просту формулу: місце викладача – «за кафедрою» чи «біля дошки» (мультимедійної, звісно), місце студента – «за партою». Нехай молоді колеги, науково-педагогічні працівники дарують мені такі «шкільні вислови», але поєднання «парти» й «дошки» дасть в сумі затребуваний умовами воєнного стану ефект соціалізації особистості лікаря. Професійне вигорання перед монітором мусить скінчитися та поступитися відчуттю персональної значущості кваліфікованого викладача, почуттям корпоративного духу серед студентства.

Вкотре повторюю. Виконуючи норми «Закону про затвердження Указу Президента України “Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», належно реалізуючи директиви та рішення вищого військово-політичного командування, науково-педагогічна, практично-медична, студентська спільноти ВНМУ ім. М. І. Пирогова діятимуть злагоджено, згуртовано, на засадах взаємної допомоги та підтримки. Ми маємо не просто підтримувати ініціативи одне одного. Мусимо слухати і чути себе. Тільки так підготовка медичних кадрів зможе виявитися справді якісною, відкинути негативні явища, профанації минулих років так званої «дистанційки»

Звісно, реалізація вказаної складової потребує кардинальної протидії ризикам епідемій і умовам пандемії коронавірусу. Приділятиму надвисоку увагу університетським науковим колективам із питань санітарно-гігієнічної галузі, інфекційних захворювань, вірусології. Наші фахівці в означених сферах дадуть «фору» не лише київським спеціалістам, але й багатьом європейським професорам.

Я зайняла посаду голови ВНМУ ім. М. І. Пирогова, маючи на меті дієвий антикризовий менеджмент. Працівники університету вже давно потребували нових підходів управління та адміністрування навчального процесу, наукової діяльності, співпраці з іноземними вишами та клініками. На превеликий жаль, найбільший стимул, який наразі підштовхує до запровадження інновацій – це все ж таки війна. Тяжка кривава війна, що торкнулася родин і знайомих усіх наших працівників... Хотілося б, звісно, запроваджувати корисні нововведення в

мирний час, мати свободу руху для науково-педагогічних працівників і, головне, студентства. Однак я виходжу з реалій.

Перш за все, ВНМУ ім. М. І. Пирогова функціонує заради потреб фронту. Ми починаємо активізацію військово-патріотичного та військово-політичного виховання студентської молоді. Плануючи трансформації академічних годин, прагнемо розширення комплексу гуманітарних дисциплін. Історія України – та опора, без якої неможливе виховання повноцінного, ерудованого, інтелігентного представника нової генерації вітчизняних лікарів. Насамперед історії України та української культури, політології присвячуватимемо потужну увагу в нових навчальних планах. Хочеться, аби ВНМУ ім. М. І. Пирогова позитивно конкурував з усіма гуманітарними центрами Вінниці та водночас активно співпрацював із ними ж. Ми налагодимо комунікацію з Вінницькою обласною універсальною науковою бібліотекою імені Валентина Отамановського. При цьому володіємо Науковою університетською бібліотекою. Наш книжковий фонд значно перевищує пів мільйона примірників! Звісно, в планах не значиться конкуренція славетній бібліотеці Отамановського, але, я певна, бібліотека ВНМУ ім. М. І. Пирогова рухатиметься до людей, стане доступною далеко не лише студентам і науково-педагогічним працівникам, але і широким колам вінничан, гостей міста.

ВНМУ ім. М. І. Пирогова, наша бібліотека – справжня платформа для організації наукових конференцій гуманітарно-патріотичного профілю, проведення презентацій книжкових і журнальних видань, організації виставок, філософських дискусій. Зали альма-матер повинні заповнюватися інтелігенцією, інтелектуалами з усієї країни. Лікар в першу чергу презентує гуманістичну професію. Він орієнтований «на людей», працює «заради людей». Не сумніваюся, що найближчими місяцями практичну медицину, теоретичну (фундаментальну) медицину та гуманітарні дисципліни Вінниччини очікує незворотний ренесанс. І цей ренесанс відбудеться в належно прибраних і облаштованих приміщеннях Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова.

Вікторія ПЕТРУШЕНКО,
*в. о. ректора ВНМУ ім. М. І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор,
завідувачка кафедри ендоскопічної та серцево-судинної хірургії*

Стаття опублікована 15.02.2023 у газеті «Вінниччина».

Посилання: **Петрушенко В. В. На шляху розвитку та оновлення. *Вінниччина*.
Середа, 15 лютого 2023 р. № 7 (23 604). С. 1, 5.**